

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ і ПРАВЛЕННЯ САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 22 (933)

Субота, 30 мая 1953 года

Цана 50 кап.

Да новых творчых поспехаў

Заўтра рэспубліканскія драматычныя тэатры пакажуць свае заключныя спектаклі. Глядач захавае ў сваім сэрцы памяць ўдзячнасці драматургам, актёрам і рэжысёрам за зместныя спектаклі, яркія сцэнічныя вобразы, створаныя ў тэатральным сезоне 1952—1953 гг.

Даклад Г. М. Маленкова і гістарычныя паставы XIX з'езда партыі натхнілі дзеючы беларускага мастацтва на новыя творчыя пошукі, на павышэнне майстэрства.

Мінулы сезон быў даволі плынным. Вызначальнай рысай сезона з'явілася сур'ёзная работа тэатраў над савецкім і класічным рэпертуарам, якая выявілася ў паставіх значных новых спектакляў, умцаванні актыўнасці беларускіх драматургаў, павышэнні рэжысёрскага, актёрскага майстэрства і культуры мастацкага афармлення.

Умацціліся сувязі нашага тэатра з мастацтвам у жыццё, што знайшло адлюстраванне ў якасці спектакляў і сцэнічных вобразах.

Шырокае прызнанне грамадскасці атрымалі ў мінулым сезоне такія спектаклі, як «Заліш «Аўроры» і «Зацікаўлена асоба» ў тэатры імя Янкі Купалы, «Яе сабыры» ў Рукіскім драматычным тэатры БССР, «Брэсцкая крэпасць» у тэатры імя ЛКСМБ, «Гэта было ў Мінску» ў Гродзенскім абласным тэатры і другія. Са зместовай гораўскай паставы «Варвары» ў тэатры імя Якуба Коласа і Рукіскім драматычным тэатры БССР.

Значнае месца ў рэпертуары занялі п'есы аб рабочым класе Савецкай Беларусі.

Пашырэнні і жанры беларускай драматургіі. Тэатры за мінулы сезон паставілі камедыю В. Палескага «Што пасем, тое і пажнем», лірычную камедыю К. Губарэвіча «Простае дзівачка» і драму В. Віткі «Шчасце парта». Пачалася праца над сатырычнай камедыяй А. Макавіча «Выбачце, калі ласка».

На афішчах часцей пачалі з'яўляцца імяны таленавітай моладзі — Л. Драздовай, Т. Аляксеевай, Н. Яроманкі, І. Лахтанявай, якія поруч са старэйшымі майстрамі заваявалі прызнанне гледача.

Драматургі і рэжысёры шмат зрабілі ў галіне перадавой тэорыі «бесканфіліктнасці», якая адмоўна адбілася і ў беларускім сцэнічным мастацтве.

Больш глыбокае азнаёманне рэалістычнай сістэмай К. С. Станіславаўскага і ўкараненне яе ў творчую практыку садзейнічала стварэнню ансамбляў і спектакляў, дапамагала пераадоўваць дэкламацыйнасць, вонкавы пафос і натуралістычную шэраць асобных паставак. Павысілася культура мовы актёраў, майстэрства рэжысёрскай работы.

Выкарыстоўваючы вопыт МХАТ'а, І. Судакоў у спектаклі «Заліш «Аўроры» паказаў, як трэба рэжысёру працаваць над жыццёва-праўдзіннымі вобразамі і народнымі сцэнамі.

Ці значна гэта, што ўсё зробленае — беззаганнае і не патрабуе далейшага падапяртання і ўдасканалення? Зразумела, не. У нас, на жаль, ёсць шмат недаканалага, што не дае ніякіх падстаў для самазапакаення.

У спектаклях мінулага сезона былі значныя актёрскія ўдачы, але, на жаль, было яшчэ і шмат бледных сцэнічных вобразах, далёкіх ад сапраўдных герояў, якіх мы бачым у штодзённым жыцці.

У спектаклях часта адсутнічае глыбокі паказ грамадскай і асабістай біяграфіі героя, мастацкае абатульненне, тыпізацыя вобраза.

Манаграфія аб майстрах савецкага мастацтва

Выдавецтва «Савецкі мастак» (Масква) выпусціла 50 манаграфій аб выдатных майстрах савецкага выяўленчага мастацтва. Тут прадстаўлены відомыя савецкаму гледачу мастакі і скульптары.

Асобныя манаграфіі прысвечаны дзеячам мастацтва Беларускай ССР.

Раённы агляд мастацкай самадзейнасці

У Ашмянскім Доме культуры пачаўся агляд сельскай мастацкай самадзейнасці раёна, прысвечаны заканчэнню вясновай сямбы. У аглядзе прымаюць удзел драматычныя гурты, харавыя і танцавальныя калектывы.

Драмгурток Кольчынскай хаты-чытальні паказаў паставу «Пінская шляхта» В. Дуніна-Маршынкевіча. Аднаактную п'есу У. Няфёда «Сон спраўдзіўся» паставі драматычны гурток Дома культуры.

У рэжысёрскіх замыслах яшчэ мала фантазіі, багатай выдумкі. У гэтым віна і некаторых тэатральных крытыкаў, якія любыя пошукі яркай тэатральнай формы гатовы аднесці да фармалізма.

Поруч з сапраўды таленавітай работай І. Судакоў у «Заліш «Аўроры», І. Раўскага — у «Варварах», В. Федарава — у «Варварах», сустракаюцца статычныя мажарыя сцэны ў драматэатры «Кароль Лір» (рэжысёр В. Федараў).

Не вызначаецца багатае ініцыятывы і арыгінальнасць замысла рэжысёра І. Малежэўскага ў спектаклі «Нагібель Пампея» і М. Міцкевіча ў паставі «Непакояныя сэрцы» і асабіва І. Стасенкі ў рэжысёрскім спектаклі «Найрадавіні» (Гродзенскі тэатр). А ў рэжысёры А. Міронюка (тэатр імя ЛКСМБ) глыбокае псіхалагічнае раскрыццё многіх вобразах памяняецца толькі вонкавым паказам перажыванняў герояў, імітацыяй сапраўдных пачуццяў.

Вельмі часта прычынай недаканаласці спектакляў з'яўляецца шэрае, нуднае афармленне. Красамоўны прыклад у гэтых адносінах — першапачатковае афармленне спектакля «На доўгіку» (тэатр імя Янкі Купалы).

У нас яшчэ мала спектакляў, якія аб'яўляюць сабой жыццё савецкага чалавека. Незаслужана заняты тэатры і драматургі сатырычнай і камедыйнай тэатры, якія так цёпла сустракае савецкі глядач.

Нашы тэатры зваліваю выхоўваю ў працоўных высокі эстэтычны густ. Неабходна, каб гэтай задачы адпавядалі і тэатральны рэпертуар, у якім пераважае месца павінна заняць сучасная п'еса.

Аднак некаторыя тэатры мала ўвагі аддаюць якасці паставы сучасных п'ес. Так, Гродзенскі абласны тэатр выпусціў слабы, шырыя спектаклі «Зямлі рай» (рэжысёр І. Стасенка) і «Таня» (рэжысёр І. Паноў), якія не вызначаюцца свежацю рэжысёрскай думкі і яркімі актёрскімі ўдачамі.

Даволі бедны яшчэ і класічны рэпертуар. Некаторыя тэатры за мінулы год увогуле не паставілі ніводнага класічнага спектакля (тэатр імя Я. Купалы).

Асобныя нашы тэатры слаба звязаны з драматычнай, не працягваю дасягковай працаваўнасці да стварэння новай арыгінальнай п'есы.

Дырэктар тэатра імя Я. Купалы А. Целічан у сваім артыкуле, які друкуецца ў сённяшнім нумары газеты, усім слухна гаворыць аб няўважлівых адносінах некаторых рэжысёраў да п'ес беларускіх драматургаў. Рэжысёра Рускага тэатра не закончыла з А. Маўзонам работу над п'есай «Калі разыходзіцца шляхі». Занадта доўга і марудна працавалася тут і камедыя В. Палескага «Што пасем, тое і пажнем».

У сваю чаргу нехта не напружвае і нашых драматургаў у тым, што яны не заўважылі прыслухоўваюцца да кваліфікаванай крытыкі артыстаў і рэжысёраў у час працы над сваімі творами.

Тэатры Савецкай Беларусі едуць на летнія гастролі за межы сваёй рэспублікі. Іх важнейшы абавязак — паказаць лепшыя спектаклі свайго рэпертуара на высокім ідэйным і мастацкім узроўні.

Работнікі тэатраў павінны самакритычна ацаніць усё тое, што ім зроблена, уважліва прыслухоўваюцца да крытычнага галасу гледача. Асабліва ўвагу трэба звярнуць на ўдасканаленне майстэрства, больш смела вылучэнне моладзі, на павышэнне патрабавальнасці да якасці новых паставак і палепшэнне рэпертуара. Трэба пазнацца і са стварэннем п'ес.

Большасць удзельнікаў семінара рэтульна наведвалі заняткі, сістэматычна рыхтаваліся і прымаў актыўны ўдзел у абмеркаванні пытанняў. Ніводных заняткаў не прапусцілі без уважлівых прычын г. г. Г. Гарулёў, Н. Кавалеў, А. Булакоўскі, І. Шамякін, А. Якімовіч, Л. Шпілеўская, Ф. Алер і інш. Актыўны ўдзел у абмеркаванні пытанняў на семінары прымаў А. Куляшоў, А. Зарыцкі, К. Кірэнка, А. Бурдзялю, М. Каймоўніч і інш.

Вывікі плынай работы слухачоў семінара былі ясна відаць на падагульняючых занятках. Усёго на падагульняючых занятках было разгледжана 8 найбольш важных пытанняў з работ І. В. Сталіна. У абмеркаванні іх выступіла 20 слухачоў. На некаторых актуальных пытаннях выказваліся 3—4 удзельнікі семінара. На падагульняючых занятках таксама прысутнічалі і прымаў ўдзел у абмеркаванні пытанняў таварышы, якія вучацца самастойна.

Глыбокае засваенне тэорыі дае магчымасць майстрам савецкай літаратуры больш правільна зразумець сацыялістычна-публіцыста супраць імперыялізма расказвае ў сваёй рабоце В. Дамітрышка. Даследаванне аб творчасці вядомага украінскага пісьменніка Яраслава Галана — змагага супраць фашызма і рэакцыі, зрабіла Т. Гардэнава. «А. С. Серафімовіч — першы ваенны карэспандэнт «Праўды» — тэма дыпламнага самянення студэнта Л. Перціна. Даследаванне «Маршак як дзіцячы пісьменнік» напісаў Л. Ванковіч. Цікавыя работы напісаны аб творах А. Фаддеева, М. Шолохава, В. Маякоўскага, А. Твардоўскага, В. Ажаева, М. Бубянава, А. Ганчара і Г. Нікалаева.

Выдатны аднакі атрымалі работы аб публіцыстыцы С. М. Кірава, А. Талстога і беларускага пісьменніка-дэмакрата Хрыста Боцева.

Разам з распрацоўкай тэм па класічнай рускай літаратуры студэнты правялі вялікую цікавасць да разбору творчасці савецкіх пісьменнікаў. Аб барышце Горкага-

Жыццё і школа

1. ЛЯ КАРТЫ

13-я сярэдняя школа — адна з буйнейшых школ сталіцы Савецкай Беларусі. Калектыву настаўнікаў многа зрабіў, каб павысіць паспяховасць вучняў, дабіцца глыбокіх і трывалых ведаў у сваіх выхаванцаў. Але зроблена далёка не ўсё. Аб гэтым пераказвае гаворачы наступныя лічбы: з 253-х вучняў старэйшых класаў толькі 28 вучыліся на «добра» і «выдатна».

Чакае далейшага палепшэння выкладчыне раду школьных дысцыплін, павінна быць больш ігнорыяны сувязь выкладання з жыццём, з практыкай. Але гэта агульны заўвагі. Цяпер-жа заглянем у класы, дзе праходзяць экзамены.

2. У КАБІНЕЦЕ ФІЗІКІ

Многі семікаласнікі, здаючы выпускныя экзамены, разгаворача са школай. Іны наступваюць у тэхнікумы. У выбары прафесіі на дапамогу вучням павінна прыйсці школа.

Ажыццяўленне політэхнічнага навучання ў сярэдняй школе патрабавала ад настаўнікаў павышэння выкладання школьных дысцыплін да жыцця, сістэматычна праводзіць экскурсіі на фабрыкі, заводы, у калгасы і МТС, выконваюць усе практычныя работы, прадугледжаныя праграмай, і рад іншых мерапрыемстваў.

Пасля XIX з'езда партыі выкладчыца фізікі Марыя Аляксееўна Лапа значна перабудавала сваю работу, аддаўшы большую ўвагу доследам. Вучні на практыцы маглі назіраць тую ці іншую фізічную з'яву. Наладжваліся экскурсіі, прагляд дыяпазітываў. Вось чаму многія вучні 7-га класа на экзаменах самастойна праводзілі доследы, добра адказвалі на ўсе пытанні.

Экзамены па фізіцы ў 7-м класе «Г» паказалі і рад недахопаў, якія мелі месца на працягу навучальнага года. Сістэма правядзення практычных заняткаў, на нашу думку, неабходна некалькі перабудаваць. Справа ў тым, што на ўроку настаўніца дэманструе дослед, а клас назірае. Гэтага ж недастаткова. Патрэбныя і іншыя лабараторныя заняткі, у час якіх вучні-самі, пад кіраўніцтвам настаўніка, рабілі доследы. Такой магчымасці вучні 6-мага класа на працягу навучальнага года не мелі. Свабодны доступ у фізічны кабінет вучні атрымалі толькі ў час падрыхтоўкі да экзаменаў, калі настаўнік праводзіў кансультацыі.

Таму на экзамене некаторыя вучні часам губляліся, калі справа даходзіла да доследу. Былі і такія выпадкі, калі экзаменуемы не маглі адказаць на самыя

3. НА ПРЫШКОЛЬНЫМ УЧАСТКУ І У КЛАСЕ

Я. ДАНСКАЯ

Можна толькі пажадаваць, што часта вучняў гэтага класа значна слабей разбіраецца ў пытаннях сучаснага становішча замежных краін. Іны ведаюць так званую «чыстую» геаграфію — прыроду, геаграфічнае становішча, харэныя выкапні і г. д. Але акаліччывую геаграфію капіталістычных краін і краін народнай дэмакратыі неабходна вучыцца ў самай цеснай сувязі з сучасным становішчам, з палітыкай кіруючых класаў і партыі той ці іншай краіны.

Мы не схільны думаць, што О. В. Вінаградва ўхілялася ад гэтых важных пытанняў на ўроках. Не. Справа, відавочна, у тым, што на працягу года настаўніца непраправаўна ставілася да адказаў вучняў.

Многі семікаласнікі, здаючы выпускныя экзамены, разгаворача са школай. Іны наступваюць у тэхнікумы. У выбары прафесіі на дапамогу вучням павінна прыйсці школа.

Ажыццяўленне політэхнічнага навучання ў сярэдняй школе патрабавала ад настаўнікаў павышэння выкладання школьных дысцыплін да жыцця, сістэматычна праводзіць экскурсіі на фабрыкі, заводы, у калгасы і МТС, выконваюць усе практычныя работы, прадугледжаныя праграмай, і рад іншых мерапрыемстваў.

Пасля XIX з'езда партыі выкладчыца фізікі Марыя Аляксееўна Лапа значна перабудавала сваю работу, аддаўшы большую ўвагу доследам. Вучні на практыцы маглі назіраць тую ці іншую фізічную з'яву. Наладжваліся экскурсіі, прагляд дыяпазітываў. Вось чаму многія вучні 7-га класа на экзаменах самастойна праводзілі доследы, добра адказвалі на ўсе пытанні.

Экзамены па фізіцы ў 7-м класе «Г» паказалі і рад недахопаў, якія мелі месца на працягу навучальнага года. Сістэма правядзення практычных заняткаў, на нашу думку, неабходна некалькі перабудаваць. Справа ў тым, што на ўроку настаўніца дэманструе дослед, а клас назірае. Гэтага ж недастаткова. Патрэбныя і іншыя лабараторныя заняткі, у час якіх вучні-самі, пад кіраўніцтвам настаўніка, рабілі доследы. Такой магчымасці вучні 6-мага класа на працягу навучальнага года не мелі. Свабодны доступ у фізічны кабінет вучні атрымалі толькі ў час падрыхтоўкі да экзаменаў, калі настаўнік праводзіў кансультацыі.

Таму на экзамене некаторыя вучні часам губляліся, калі справа даходзіла да доследу. Былі і такія выпадкі, калі экзаменуемы не маглі адказаць на самыя

простыя пытанні, узятыя непасрэдна з жыцця: чаму вымярае білізна зімою? Чаму воданаронная вяска будзеца высока над зямлёй, чым тлумачыцца, што фанта б'е ўверх, і рад іншых.

Завуч школы Яўгенія Сямёнаўна Левіна не без гордасці паказвае святонна ўпрыгожаную школу. Вось накой дзесятага класа. Ірэмі дывановымі дэражамі заслана падлога. На шырокіх светлых вонках тонкія цволевая гардзіны, многа ватек. Стол камісіі засланы прыгожым абрусам.

У другіх класах звычайная абстаноўка. Добра абсталяваны кабінеты фізікі, прыроднага ведавання, геаграфіі і Канстытуцыі. У вестыбулі і калідорах школы вісяць лозунгі, насяценная газета, якія заклікаюць адвадзі экзамены на чыфіркі і пінфіркі. Вучняў сустракае дэжурны настаўнік, ёсць дэжурны ад бяшкоў. Непатрабнай мітусні ў нашым кані школах ў гэтыя дні не бывае.

Завуч школы Яўгенія Сямёнаўна Левіна не без гордасці паказвае святонна ўпрыгожаную школу. Вось накой дзесятага класа. Ірэмі дывановымі дэражамі заслана падлога. На шырокіх светлых вонках тонкія цволевая гардзіны, многа ватек. Стол камісіі засланы прыгожым абрусам.

У другіх класах звычайная абстаноўка. Добра абсталяваны кабінеты фізікі, прыроднага ведавання, геаграфіі і Канстытуцыі. У вестыбулі і калідорах школы вісяць лозунгі, насяценная газета, якія заклікаюць адвадзі экзамены на чыфіркі і пінфіркі. Вучняў сустракае дэжурны настаўнік, ёсць дэжурны ад бяшкоў. Непатрабнай мітусні ў нашым кані школах ў гэтыя дні не бывае.

Завуч школы Яўгенія Сямёнаўна Левіна не без гордасці паказвае святонна ўпрыгожаную школу. Вось накой дзесятага класа. Ірэмі дывановымі дэражамі заслана падлога. На шырокіх светлых вонках тонкія цволевая гардзіны, многа ватек. Стол камісіі засланы прыгожым абрусам.

У другіх класах звычайная абстаноўка. Добра абсталяваны кабінеты фізікі, прыроднага ведавання, геаграфіі і Канстытуцыі. У вестыбулі і калідорах школы вісяць лозунгі, насяценная газета, якія заклікаюць адвадзі экзамены на чыфіркі і пінфіркі. Вучняў сустракае дэжурны настаўнік, ёсць дэжурны ад бяшкоў. Непатрабнай мітусні ў нашым кані школах ў гэтыя дні не бывае.

Завуч школы Яўгенія Сямёнаўна Левіна не без гордасці паказвае святонна ўпрыгожаную школу. Вось накой дзесятага класа. Ірэмі дывановымі дэражамі заслана падлога. На шырокіх светлых вонках тонкія цволевая гардзіны, многа ватек. Стол камісіі засланы прыгожым абрусам.

У другіх класах звычайная абстаноўка. Добра абсталяваны кабінеты фізікі, прыроднага ведавання, геаграфіі і Канстытуцыі. У вестыбулі і калідорах школы вісяць лозунгі, насяценная газета, якія заклікаюць адвадзі экзамены на чыфіркі і пінфіркі. Вучняў сустракае дэжурны настаўнік, ёсць дэжурны ад бяшкоў. Непатрабнай мітусні ў нашым кані школах ў гэтыя дні не бывае.

Завуч школы Яўгенія Сямёнаўна Левіна не без гордасці паказвае святонна ўпрыгожаную школу. Вось накой дзесятага класа. Ірэмі дывановымі дэражамі заслана падлога. На шырокіх светлых вонках тонкія цволевая гардзіны, многа ватек. Стол камісіі засланы прыгожым абрусам.

У другіх класах звычайная абстаноўка. Добра абсталяваны кабінеты фізікі, прыроднага ведавання, геаграфіі і Канстытуцыі. У вестыбулі і калідорах школы вісяць лозунгі, насяценная газета, якія заклікаюць адвадзі экзамены на чыфіркі і пінфіркі. Вучняў сустракае дэжурны настаўнік, ёсць дэжурны ад бяшкоў. Непатрабнай мітусні ў нашым кані школах ў гэтыя дні не бывае.

Завуч школы Яўгенія Сямёнаўна Левіна не без гордасці паказвае святонна ўпрыгожаную школу. Вось накой дзесятага класа. Ірэмі дывановымі дэражамі заслана падлога. На шырокіх светлых вонках тонкія цволевая гардзіны, многа ватек. Стол камісіі засланы прыгожым абрусам.

У другіх класах звычайная абстаноўка. Добра абсталяваны кабінеты фізікі, прыроднага ведавання, геаграфіі і Канстытуцыі. У вестыбулі і калідорах школы вісяць лозунгі, насяценная газета, якія заклікаюць адвадзі экзамены на чыфіркі і пінфіркі. Вучняў сустракае дэжурны настаўнік, ёсць дэжурны ад бяшкоў. Непатрабнай мітусні ў нашым кані школах ў гэтыя дні не бывае.

Завуч школы Яўгенія Сямёнаўна Левіна не без гордасці паказвае святонна ўпрыгожаную школу. Вось накой дзесятага класа. Ірэмі дывановымі дэражамі заслана падлога. На шырокіх светлых вонках тонкія цволевая гардзіны, многа ватек. Стол камісіі засланы прыгожым абрусам.

У другіх класах звычайная абстаноўка. Добра абсталяваны кабінеты фізікі, прыроднага ведавання, геаграфіі і Канстытуцыі. У вестыбулі і калідорах школы вісяць лозунгі, насяценная газета, якія заклікаюць адвадзі экзамены на чыфіркі і пінфіркі. Вучняў сустракае дэжурны настаўнік, ёсць дэжурны ад бяшкоў. Непатрабнай мітусні ў нашым кані школах ў гэтыя дні не бывае.

ВЫСТУПЛЕННІ І. С. КАЗЛОЎСКАГА ў МІНСКУ

У Мінск прыехаў народны артыст СССР Іван Сямёнавіч Казлоўскі для ўдзелу ў спектаклях Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балета.

27 мая ён выканаў партыю Ленскага ў оперы «Югені Алегіні» Чайкоўскага, з 29 мая — партыю Фауста ў оперы «Фауст» Гюно.

І. С. Казлоўскі будзе таксама спяваць партыю Альфрэда ў «Травіятэ» і Альмавівы — у «Севільскім цырульніку».

Пры ўдзеле народнага артыста наладжваюцца два канцэрты.

ГАСТРОЛІ ЛЬВООУСКАГА ТЭАТРА

Пятая чэрвеня ў Мінску спектаклем «Гібель эскадры» пачынаюцца гастролі Львоўскага украінскага дзяржаўнага драматычнага тэатра імя М. Занькевіча (мастакі кіраўнік заслужаны артыст УССР Б. Цягно).

На гастролі прыязджае ўвесь творчы калектыв тэатра.

Мінчанам будучы паказаны спектаклі «Любоў на світанні» Я. Галана, «Лясная песня» Лесі Украінкі, «Тарас Бульба» Б. Цягно (на матывах апавесці Гогаля), «Дзядзін Ваня» А. Чэхава, «Вей, вецерок» Я. Райніса, «Мая перамога» Б. Лабана і В. Сабко і іншыя.

Спектаклі будуць праходзіць у памішканні Рускага дзяржаўнага драматычнага тэатра БССР і Акруговага Дома афіцэраў.

КАНЦЭРТЫ АНСАМБЛЯ ТАНЦА

З танцавальнай творчасцю Савецкай Украіны, народаў СССР і краін народнай дэмакратыі пазнаёміў мінчан дзяржаўны ансамбль танца Украінскай ССР (мастакі кіраўнік — народны артыст УССР В. Вронскі, балетмайстар — заслужаны артыст УССР А. Апанасенка).

У канцэртах, якія адбыліся на гэтым тыдні ў Акруговым Доме афіцэраў, былі выкананы гуцульскі танец, «Гапак», уральскія вяснянкі, рускі карагод, грузінскае «жарумі», беларускае «Бульба», балгарскія, румынскія, чэшскія і іншыя танцы.

Канцэрты прайшлі з выключным поспехам.

СПЕКТАКЛЬ ПРЫСВЕЧАНЫ ЮНАЦТВУ

Тэатр імя Якуба Коласа паказаў новы спектакль «Вандруўніца жыцця» (на п'есе В. Розава), прысвечаны савецкаму юнацтву, яго высакароднаму імкненню да навукі, патрыятычнаму служэнню Радзіме.

Галоўныя ролі выконваюць маладыя артысты Н. Яроманка, І. Дзідзенка, Е. Разанава, М. Федароўскі, І. Мельдзюкова, А. Лапа. З поспехам выступаюць у спектаклі заслужаныя артысты рэспублікі Е. Радзюльска, Ф. Шамаў, А. Трус.

Спектакль пастаўлены заслужаным дзеячом мастацтва БССР, лаўрэатам Сталінскай прэміі Н. Лойтэрам, афармленне галяўнага мастака Е. Нікалаева.

Віцебск.

ЛІТАРАТУРНЫ ВЕЧАР НА АўТАЗАВОДЗЕ

27 мая ў клубе Мінскага аўтазавода адбылася сустрэча рабочых-аўтазаводцаў з Беларускамі пісьменнікамі.

Даклад аб сучаснай беларускай літаратуры зрабіў С. Майхровіч.

Затым з чыткай сваіх новых твораў выступілі А. Русак, С. Дзяргай, І. Дуброўскі і У. Корбан.

</

ЗАКАНАЧЭННЕ ТЭАТРАЛЬНАГА СЕЗОНА

На шляху да майстэрства

Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР усе сваю работу накіроўвае на тое, каб задавальняць запатрабаваны гледача культуры Беларусі. Аднак на шляху да вырашэння гэтай задачы калектыву давялося пераадолець шмат цяжкасцей.

Былы тэатральны рэжысёр тэатра не здох, ён забяспечыць правільнай рэпертуарнай лініі. Якса спектакляў была на даволі нізкім узроўні.

К пачатку 1951 года ў тэатры захаваўся толькі пяць старых класічных спектакляў: «Цар Федар Іаанавіч» А. Таастанга, «Дзядзя Ваня» А. Чэхава, «На бойкім месцы» А. Астроўскага, «Атала» і «Два капітаны» В. Шэкспіра, а савецкіх твораў — «Два лагеры» А. Якабсона і п'еса «Песня нашых сэрцаў» В. Палеяскага. Такім чынам савецкі рэпертуар займаў у тэатры значнае месца. Асутнічалі п'есы М. Горькага і іншых рускіх класікаў. А. Астроўскі быў прадстаўлены адным з аўтарскіх твораў.

На працягу 1951 года рэпертуар і якасць спектакляў не палепшыліся. На сцэне тэатра з'явіліся слабыя п'есы «Другое жыццё» Р. Угумова і Ю. Цойліна і «Рэпка» П. Малероўскага. Наўдалай была і пастапоўка інсцэніроўкі «Другое каханне» па раманы Е. Мальцова.

Кудымінаўшчыні момантам у неарганізаваным жыцці твораў калектыва быў п'еса С. Алешына. Яго анілі праз некалькі тыдняў пасля выпуску. Загым быў выпушчаны класічны спектакль «Траціць ішчца» Гальдоні, які таксама не прынес п'есу і радасці тэатру. Спектакль, пастаўлены рэжысёрам Т. Гавава, аказаўся загымм на сваёму выражэнню.

Для наладжвання нармальнай творчай работы ў тэатры былі запрошаны новы тэатральны рэжысёр В. Федараў, мастакі А. Грыгар'янц і Е. Трышчына-Дэйнека. Умацавана пастапоўна частка тэатра.

Творчы калектыв п'есаў і новых людзей. Сярод іх — народны артыст Удзельскі С. Р. Качаткоў, заслужаны артыст РДФСР і народны артыст Узбекскай ССР В. Афанасьеў, І. Лакштанава, Г. Некрасаў, І. Лакштанаў, М. Кузьменка, А. Савіна, С. Дубравін, А. Зіміна, малады артыст Г. Раксанова, В. Белыкоў.

Уважлівы справядлівы крытыку, тэатр перагледзеў свой рэпертуар. П'ерапоўнен у жыцці твораў калектыва аказаўся мінулагадні сезон, на працягу якога былі выпушчаны «Шалёныя грошы» А. Астроўскага, «Разлом» Б. Лаўрэнта, «Два капітаны» В. Каверына, «Хітраваўна закаханая» Лопе дэ Вега і «Варвары» М. Горькага.

Значнай падзеяй у тэатры было з'яўленне спектакля «Шалёныя грошы», у якім народны артыст БССР Д. Арлоў стварыў запамінальны вобраз Цыяцэва. У гэтым жа спектаклі ў цікавым вобразе Лізі знайшла, нарэшце, свай «амплуа» артыстка А. Шах-Шарон. Цікавыя пошукі ў рабоце над вобразам ёсць і ў артыстах Г. Некрасава, Е. Палосіна.

Прыхільна быў сустрэты гледачамі спектакль «Разлом», у якім у ролі Гадуна паспяхова выступіў Г. Качаткоў. Праўда, не зусім удала былі пастаўлены мажыныя сцэны.

Робота над савецкай класікай узняла майстэрства нашага твораўча калектыва, асабліва маладых актараў.

Спектакль «Два капітаны», ажыццёў-

тены толькі сіламі моладзі, паказаў, што тэатр мае здольную змену, якая можа працаваць і над урасцебленнем вобразаў з класічнага рэпертуара.

У «Хітраваўнай закаханай» (рэжысёр Д. Арлоў) упершыню выступілі артысты І. Лакштанава і І. Лакштанаў. З добрага боку паказалі сябе ў ролі капітана — В. Афанасьеў і ў ролі Белісы — Т. Трушына.

Перад заканчэннем сезона тэатр паставіў спектакль «Варвары» М. Горькага ў пастапоўцы В. Федарава, што прынесла калектыву творчы поспех. Спектакль атрымаў ансамблевым, са значнымі сцэнічнымі вобразамі. Па-новаму паказаў сябе артыст Я. Карнаухаў у ролі Чоркуна. Змястоўны вобраз Цыганова стварыў Г. Качаткоў, ярка сыграў ролю «дурнага мужа» артыст О. Шкапіцкі. Пераканаўча выканалі свае ролі і астатнія артысты — А. Абуховіч, А. Кістаў, Е. Палосін, Г. Некрасаў і іншыя. Атрымаўся сапраўдны гораўскі спектакль. Гэта, вядома, не значыць, што ў ім няма недахопаў. Яны, безумоўна, ёсць і ў ігры актараў і ў афармленні спектакля.

У сезоне 1952—53 г. калектыв імкнуўся палепшыць якасць пастаповак, правільна падарбаць рэпертуар.

На працягу доўгага перыяду ішла работа з В. Палоскім над п'есай «Што пасее, тое і пажнеш». Дапрацоўкі ішлі аж да апошніх рэпетыцый. Адначасова тэатр працаваў з А. Маўзомам над п'есай «Калі разыходзяцца шляхі» — аб людзях Мінскага станкабудуўнічага завода. На жаль, у гэтым сезоне работу над гэтай п'есай тэатру не ўдалося закончыць.

Першым спектаклем сезона з'явіўся пастапоўны сіламі моладзі спектакль «Не сібры» В. Розава. У рабоце над пастапоўнай тэатр імкнуўся забяспечыць меладраматызма, стварыць праўдзінны вобраз калектыва савецкіх школьнікаў.

У спектаклі добра паказалі сябе артысты Г. Раксанова ў ролі Людмілы, Е. Весніна — у ролі Светланы, В. Белыкоў — у ролі Пеці, В. Краўчанка — у ролі Тані. Цікавы вобраз маці стварыла артыстка М. Кузьменка. Эпізадычны вобраз дырэктара школы ярка сыграў А. Савіна.

Другім спектаклем сезона з'явіўся пастапоўны п'есы В. Палеяскага. Як адзначаў друк, тэатру разам з аўтарам удалося значна палепшыць п'есу і спектакль, які цэпа прыняты гледачом. Цікавы і прывабны вобраз работца Каржа стварыў Е. Палосін. Яго Коржа — жывы, з сапраўдным народным гумарам чалавек, які здольны на вялікія працоўныя подзвігі.

Добра ўдалася роля ўрача Чайкі артысту Д. Арлоў.

Чарнуха ў выкананні артыста Г. Качаткова з'яўляецца вялікай удачай артыста і спектакля ў цэлым. Гэта выдатны сатырычны вобраз.

Добра справіўся Г. Некрасаў з ролю сакратара гэркома Сакалова, які нясе ў спектаклі асноўную ідэйную лінію. Аднак артысту нехалае ў ролі ваявога пачатку і належнай глыбіні. Пераканаўча іграе Людмілу артыстка М. Кузьменка.

Вагата энергіі аздаў наш калектыв і пастапоўная брыгада спектаклю «Кароль Лір», які стаў сур'ёзнай падзеяй у жыцці тэатра.

Народны артыст БССР А. Кістаў стварыў запамінальны вобраз Карала Ліра. Гэты вобраз — сведчанне значнага мастацкага росту актара. Ролю Эдмунда ўдала выканаў артыст Я. Карнаухаў, а Г. Некрасаў Эдгара. Пераканаўчыя вобразы дачок Ліра стварылі артысткі А. Абуховіч, І. Лакштанава і А. Шах-Шарон. Яркі іры трагедыі, па-бытавому выконваюць свае ролі артысты Г. Качаткоў, І. Ражба і Б. Дубравін.

Поспеху спектакля садзейнічае мастацкае афармленне, зробленае з густам мастаком А. Грыгар'янцам.

У мінулым сезоне ажыццёўлена пастапоўка сучаснай драматычнай сатыры А. Якабсона «Шкапы». Гэтая п'еса прывабіла тэатр актуальнасцю тэмы і новым жанрам. Спектакль атрымаў розныя ацэнкі ў беларускім і цэнтральным друку. І ўсё-ж пастапоўка п'есы «Шкапы» ў асноўным удала калектыву, які правільна трактуе змест і жанр п'есы.

Сезон мы заканчваем спектаклем «Вясна ў Маскве» В. Гусева. Гэтым спектаклем пасля летніх гастрольў у Львове і Ленінградзе пачне тэатр свой новы сезон.

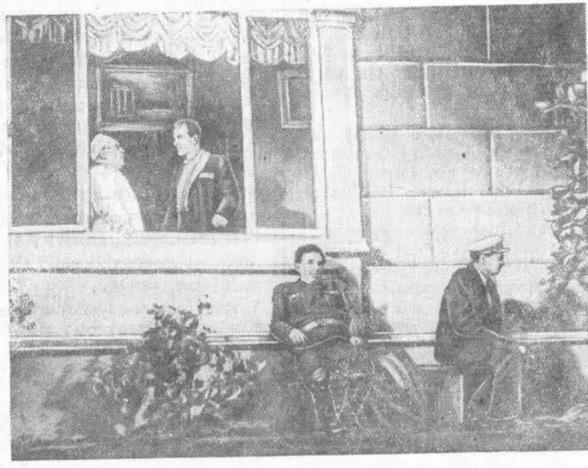
Навядзючы вынікі работы за мінулы сезон, як станоўчае, трэба адзначыць, што тэатр значна палепшыў рэпертуар, напоўніў яго цікавымі спектаклямі. Павысіўся майстэрства актараў і рэжысёраў. У выніку тэатр заваяваў увагу гледача.

Артысты разумеюць, што мінулы сезон прайшоў не зусім безадорна. Мы яшчэ не дасягнулі таго узроўня, які патрэбны для рэспубліканскага калектыва. Рэпертуар тэатра, асабліва савецкі, даўка яшчэ не аднаўданае запатрабаваным гледачам. У нас вельмі мала новых спектакляў на сучаснай тэме. Не зусім задавальняе і мастацкая якасць асобных пастаповак. Слушныя протэсты нашага гледача да колькасці спектакляў, якія выпушчаны ў мінулым сезоне, — іх мала.

Слаба працуе тэатр і з творчай моладдзю. Адуцнічае строгая сістэма выхавання маладых актараў.

Наш важнейшы клопат на будучы час — нястомна паліпаць рэпертуар, павыска акторскае і рэжысёрскае майстэрства, дамагчыся сапраўднага ансамблевага ўсёх спектаклях.

А. ГАНТМАН, дырэктар Рускага драматычнага тэатра БССР.

Сцэна са спектакля «Што пасее, тое і пажнеш» на сцэне Рускага драматычнага тэатра БССР. Злева направа: Чайка—Д. Арлоў, Сакалоў—Г. Некрасаў, Чарнуха—Г. Качаткоў, Радзін—С. Дубравін. Фота І. Салавейчыка.

«Партызаны», «Хто смяецца апошні», «З народна», «Піюць жаваранкі», «Зацікаўленая асоба». Многія п'есы К. Крапіны ўвайшлі ў рэпертуар не толькі беларускіх калектываў, але і іншых тэатраў краіны, карыстаючыся і там нязменным поспехам.

Працуючы над п'есай «Зацікаўленая асоба», артысты глыбока вывучалі жыццё, якое ім давялося ўвасабляць на сцэне. Аўтар, пастапоўная група і рад выдуцкіх актараў называлі з п'есай актыўных работчы і інжынерна-тэхнічны персанал Мінскага аўтамабільнага завода, правялі з ім абмеркаванне твора. Крытычныя заўвагі былі ўлічаны аўтарам і рэжысёрам.

Апрача таго, удзельнікі спектакля артысты П. Малчанаў, Б. Платонаў, Ул. Дзядэўна, рэжысёр К. Саннікаў і мастак І. Ушакоў правялі экскурсіі на аўтазавод, устанавілі сувязь са стаханавцамі, майстрамі вытворчасці, партыйнай і камсамоўскай арганізацыяй.

Спектакль «Зацікаўленая асоба», які атрымаў станоўчую ацэнку патрабавальнага савецкага гледача, ствараўся ў дэсп'я сувязі тэатра з жыццём.

Наша рэжысура працавала і з В. Віткам над спектаклем «Шчасце п'еза» і з А. Макаёнкам над новай редакцыяй п'есы «На досвітку». Зараз заканчваем пастапоўку лірычнай камедыі К. Губаравіча «Простая дзяўчына» (рэжысёр П. Сушко).

Давед таварыша Г. М. Маленкова на XIX з'ездзе партыі паставіў перад актарамі і рэжысёрамі задачу павышэння майстэрства і паліпаўнення яго рэалістычнага пачатку, барацьбы з шрасцю, сумам на сцэне. Партыя заклікала нас да творчай смеласці, да спрэджвання ў нашых спектаклях праўды жыцця ў найбольш яркіх і разнастайных формах.

Не ўсе новыя спектаклі, якія пастаўлены ў мінулым сезоне, роўнацэнны на сваіх ідэйна-мастацкіх якасцях. Але ў кожным з іх ёсць нава выдуцка рэпертуарная тэндэнцыя: быць тэатрам савецкай п'есы і імкнуцца да актыўнага раскрыцця на сцэне сучаснай тэмы. Тэатр ажыццёўляў пастапоўку спектакляў «Траціць ішчца» бр. Тур (рэжысёр Н. Лойтэр, мастак Е. Нікалаеў), «Штурм» Вільдэмароўскага (рэжысёр А. Скібінеўскі, мастак А. Марыск), Рэжысёр М. Міцкевіч паставіў «Васу Жалезноў». Не былі зобяты і інтарэсы юнага гледача. Для яго створаны спектакль «Жорсткі свет» — па раманы Ч. Дзікенса «Крошка Дарыт» (інсцэніроўка А. Брунстэйн). Вынікам нашай работы з беларускімі драматургамі з'явіліся новыя п'есы А. Кучара «Неспякайныя сэрца» і камедыі К. Губаравіча «Простая дзяўчына». Абодва творы пастаўлены М. Міцкевічам. Тэатр і зараз разам з аўтарамі працуе над іх удасканаленнем.

Штогод мы ўключаем у рэпертуар аднаўданае п'есы драматургаў браціх рэспублікі. Намі даведзены да генеральнай рэпетыцыі спектакль «Любоў на досвітку» Я. Галава (рэжысёр А. Скібінеўскі, мастак Ф. Нірэд, кампазітар А. Кос-Анатольскі). Гэтым новым спектаклем тэатр адкрывае наступны асенне-зімовы сезон.

Такім чынам за мінулы сезон, акрамя капітальнай дапрацоўкі спектакляў «Нецэра», «Раскіданае гняздо», «Алазанская даліна», створана восем новых жанравара настайных пастаповак, у якіх тэатр імкнуўся максімальна выкарыстаць магчымасці актараў. Цікавыя вобразы ў гэтых спектаклях створаны артыстамі: А. Ільнікім — Прохара ў «Васе Жалезноў», Верхоўдкі ў «Простай дзяўчыне», акадэміка Квачычскага ў «Траціць ішчца»; Ц. Сіргейчыкам — містара Дарыта ў «Жорсткім свеце», Раеўскага ў «Штурме»; М. Звездачотавым — партгору Люднікава ў «Неспякайных сэрцах», ліхтарчыка ў «Жорсткім свеце»; А. Шалярава — прафесара Клеонава ў «Траціць ішчца» і інш.; М. Балінаўскі — Трэзы Санчэс ў «Васе Жалезноў»; Е. Разыялоўскі ў «Неспякайных сэрцах»; «Траціць ішчца»; Н. Глебэўскай — Васю Жалезноў.

Такім чынам за мінулы сезон, акрамя капітальнай дапрацоўкі спектакляў «Нецэра», «Раскіданае гняздо», «Алазанская даліна», створана восем новых жанравара настайных пастаповак, у якіх тэатр імкнуўся максімальна выкарыстаць магчымасці актараў. Цікавыя вобразы ў гэтых спектаклях створаны артыстамі: А. Ільнікім — Прохара ў «Васе Жалезноў», Верхоўдкі ў «Простай дзяўчыне», акадэміка Квачычскага ў «Траціць ішчца»; Ц. Сіргейчыкам — містара Дарыта ў «Жорсткім свеце», Раеўскага ў «Штурме»; М. Звездачотавым — партгору Люднікава ў «Неспякайных сэрцах», ліхтарчыка ў «Жорсткім свеце»; А. Шалярава — прафесара Клеонава ў «Траціць ішчца» і інш.; М. Балінаўскі — Трэзы Санчэс ў «Васе Жалезноў»; Е. Разыялоўскі ў «Неспякайных сэрцах»; «Траціць ішчца»; Н. Глебэўскай — Васю Жалезноў.

Намечана пастапоўка камедыі В. Шэкспіра «Утайманне неслухамнай» у перакладзе на беларускую мову П. Глебкі.

Прадагаччы вопыт сцэнічнага выкарыстання беларускага народнага фальклору, так удала распачаты «Нецэра», мы ажыццёўляем пастапоўку п'есы В. Вольскага «Маша», якую аўтар дапрацоўвае.

Наш тэатр мае сталы калектыв, які даўно склаўся. Але разам з тым, як вытворчы арганізм, ён не ва ўсёх частках роўнацэнны. Прыступамчы да размеркавання ролей у новай п'есе, кіраўніцтва тэатра ўсёкі раз адчувае напружанне становішча з творчымі кадрамі і неабходнасць прымушае часта даручаць тую або іншую ролю актору, які не мае на яе права ні па ўнутраным, ні па знешнім (галоўным чынам па ўзросту) аднаках.

На цэлы рад ролей, на жаль, мы не знаходзім адпаведных выканаўцаў. Няма ў калектыве маладой артысткі, якая маг-ла б іграць ролю дзяцей, маладой актара на камедыяй ролі.

Ёсць у тэатры творчыя работнікі, якія страцілі патрэбны прафесійныя якасці. Ёсць і малады артысты, якія прышлі ў апошнія гады ў тэатр і не маюць перспектывы росту.

Пытаннем пашаўнення творчага калек-

тыва тэатр зоймецца ў бліжэйшы час, нягледзячы на вялікія цяжкасці, якія трэба будзе пераадолець. Планмернае вылучэнне моладзі і павышэнне дэскавой кваліфікацыі актараў і рэжысёраў стаіць на парадку дня ў будучым сезоне, як першачарговая задача. Сёлетня мы дзейнічалі недастаткова смела, хоць і апэратывна. Мы адмовіліся ад стварэння спецыяльных маладзёжных спектакляў, а замянілі гэты від работы з моладдзю ўдаслам халадзкіх артыстаў у адказных ролях асноўнага рэпертуара. Гэта павысіла кваліфікацыю і майстэрства маладых актараў. Разам з тым, прыўвага неабходныя навыкі да самастойнай работы над ролю.

Сустрэчы з крытыкамі і драматургамі, запрашэнне рэжысёраў выдуцка тэатраў на пастапоўку спектакляў значна ажыццяўляюць творчае жыццё актараў. Мы гэта асабліва адчулі ў час работы рэжысёра МХАТа І. Раеўскага і мастака В. Рындына ў нашым тэатры і ў час творчых сустрэч у Мінску з імі ў гэты год. Нам здаецца, што наспела пытанне практычнава запрашэнне на пастапоўны пастапоўны рэжысёраў з другіх беларускіх тэатраў. Гэта творча «спадзівае» і рэжысёру і артыстаў, прыносячы карысць тэатру.

Рост калектыва немагчымы без глыбокага асветлення асноўных праблем майстэрства. Жыццё паставіла перад намі для практычнага вырашэння такіх пытанні, якія праблема тыповага ў мастацтва актара і рэжысёра. Не сакрат, што мы ў спектаклях і ролях часта адрабляем найбольш рафаўноўдана і звычайнага з'явіўся, а не тое, што з найбольшай паўнамоцтва і заастрэннасцю выражае сутнасць п'еснай сацыяльнай сілы. Гэта нарэдка прыводзіць да ідэйных хібаў і зрываў, да няправільнага разумення мастаком грамадзкіх з'яў і да скажонага ўвасаблення іх на сцэне. Праблема тыповага становішча цэнтральнай праблемай у творчых пытанні, і мы будзем працаваць над вырашэннем яе ў кожным спектаклі.

Шчыльна звязана з ёй і другая праблема — стварэнне сатырычнага спектакля і сатырычнага вобраза. Работа над камедыяй А. Макаёнка дае нам магчымасць прыступіць да асветлення гэтай складанага, але неабходнага жанра. Такія перашкоды, якія бытуючае неразумненне сатырычнага жанра, самастрахоўка, баязь вострага вырашэння характэрна і г. д., павінны быць пераадолены настайлівым творчымі пошукамі. Наўнасць у трыне такога камедыянага артыста, які А. Ільнікі і раду іншых актараў дае права разлічваць на поспехі ў справе стварэння сатырычнага спектакля. Глядач патрабуе ад нас антымістычных, высяблых і разумных пастаповак, і мы з гэтым павінны лічыцца. Выбар нашага будучага рэпертуара несумненна павінен садзейнічаць вырашэнню гэтай задачы.

Усёякі перспектывы работы толькі тады рэальныя, калі яны звязаны з актыўным жаданнем пераадолець цяжкасці і дасягнуць вышэйшай ступені развіцця. Наша гастрольная паездка на Украіну (Адэса, Нікалаеў), сустрэча з п'есамі людзьмі несумненна ўбагацілі нашых работнікаў тэатра цікавымі жыццёвымі назіраннямі, якія дапамогуць нам у стварэнні глыбокадэпных і мастацкіх яркіх спектакляў.

І. ДОРСКИ, дырэктар тэатра імя Я. Коласа.

А. СКІБНЕЎСКИ, галоўны рэжысёр тэатра.

Пытаннем пашаўнення творчага калек-

тыва тэатр зоймецца ў бліжэйшы час, нягледзячы на вялікія цяжкасці, якія трэба будзе пераадолець. Планмернае вылучэнне моладзі і павышэнне дэскавой кваліфікацыі актараў і рэжысёраў стаіць на парадку дня ў будучым сезоне, як першачарговая задача. Сёлетня мы дзейнічалі недастаткова смела, хоць і апэратывна. Мы адмовіліся ад стварэння спецыяльных маладзёжных спектакляў, а замянілі гэты від работы з моладдзю ўдаслам халадзкіх артыстаў у адказных ролях асноўнага рэпертуара. Гэта павысіла кваліфікацыю і майстэрства маладых актараў. Разам з тым, прыўвага неабходныя навыкі да самастойнай работы над ролю.

Сустрэчы з крытыкамі і драматургамі, запрашэнне рэжысёраў выдуцка тэатраў на пастапоўку спектакляў значна ажыццяўляюць творчае жыццё актараў. Мы гэта асабліва адчулі ў час работы рэжысёра МХАТа І. Раеўскага і мастака В. Рындына ў нашым тэатры і ў час творчых сустрэч у Мінску з імі ў гэты год. Нам здаецца, што наспела пытанне практычнава запрашэнне на пастапоўны пастапоўны рэжысёраў з другіх беларускіх тэатраў. Гэта творча «спадзівае» і рэжысёру і артыстаў, прыносячы карысць тэатру.

Рост калектыва немагчымы без глыбокага асветлення асноўных праблем майстэрства. Жыццё паставіла перад намі для практычнага вырашэння такіх пытанні, якія праблема тыповага ў мастацтва актара і рэжысёра. Не сакрат, што мы ў спектаклях і ролях часта адрабляем найбольш рафаўноўдана і звычайнага з'явіўся, а не тое, што з найбольшай паўнамоцтва і заастрэннасцю выражае сутнасць п'еснай сацыяльнай сілы. Гэта нарэдка прыводзіць да ідэйных хібаў і зрываў, да няправільнага разумення мастаком грамадзкіх з'яў і да скажонага ўвасаблення іх на сцэне. Праблема тыповага становішча цэнтральнай праблемай у творчых пытанні, і мы будзем працаваць над вырашэннем яе ў кожным спектаклі.

Шчыльна звязана з ёй і другая праблема — стварэнне сатырычнага спектакля і сатырычнага вобраза. Работа над камедыяй А. Макаёнка дае нам магчымасць прыступіць да асветлення гэтай складанага, але неабходнага жанра. Такія перашкоды, якія бытуючае неразумненне сатырычнага жанра, самастрахоўка, баязь вострага вырашэння характэрна і г. д., павінны быць пераадолены настайлівым творчымі пошукамі. Наўнасць у трыне такога камедыянага артыста, які А. Ільнікі і раду іншых актараў дае права разлічваць на поспехі ў справе стварэння сатырычнага спектакля. Глядач патрабуе ад нас антымістычных, высяблых і разумных пастаповак, і мы з гэтым павінны лічыцца. Выбар нашага будучага рэпертуара несумненна павінен садзейнічаць вырашэнню гэтай задачы.

Усёякі перспектывы работы толькі тады рэальныя, калі яны звязаны з актыўным жаданнем пераадолець цяжкасці і дасягнуць вышэйшай ступені развіцця. Наша гастрольная паездка на Украіну (Адэса, Нікалаеў), сустрэча з п'есамі людзьмі несумненна ўбагацілі нашых работнікаў тэатра цікавымі жыццёвымі назіраннямі, якія дапамогуць нам у стварэнні глыбокадэпных і мастацкіх яркіх спектакляў.

І. ДОРСКИ, дырэктар тэатра імя Я. Коласа.

А. СКІБНЕЎСКИ, галоўны рэжысёр тэатра.

Пытаннем пашаўнення творчага калек-

тыва тэатр зоймецца ў бліжэйшы час, нягледзячы на вялікія цяжкасці, якія трэба будзе пераадолець. Планмернае вылучэнне моладзі і павышэнне дэскавой кваліфікацыі актараў і рэжысёраў стаіць на парадку дня ў будучым сезоне, як першачарговая задача. Сёлетня мы дзейнічалі недастаткова смела, хоць і апэратывна. Мы адмовіліся ад стварэння спецыяльных маладзёжных спектакляў, а замянілі гэты від работы з моладдзю ўдаслам халадзкіх артыстаў у адказных ролях асноўнага рэпертуара. Гэта павысіла кваліфікацыю і майстэрства маладых актараў. Разам з тым, прыўвага неабходныя навыкі да самастойнай работы над ролю.

Сустрэчы з крытыкамі і драматургамі, запрашэнне рэжысёраў выдуцка тэатраў на пастапоўку спектакляў значна ажыццяўляюць творчае жыццё актараў. Мы гэта асабліва адчулі ў час работы рэжысёра МХАТа І. Раеўскага і мастака В. Рындына ў нашым тэатры і ў час творчых сустрэч у Мінску з імі ў гэты год. Нам здаецца, што наспела пытанне практычнава запрашэнне на пастапоўны пастапоўны рэжысёраў з другіх беларускіх тэатраў. Гэта творча «спадзівае» і рэжысёру і артыстаў, прыносячы карысць тэатру.

Рост калектыва немагчымы без глыбокага асветлення асноўных праблем майстэрства. Жыццё паставіла перад намі для практычнага вырашэння такіх пытанні, якія праблема тыповага ў мастацтва актара і рэжысёра. Не сакрат, што мы ў спектаклях і ролях часта адрабляем найбольш рафаўноўдана і звычайнага з'явіўся, а не тое, што з найбольшай паўнамоцтва і заастрэннасцю выражае сутнасць п'еснай сацыяльнай сілы. Гэта нарэдка прыводзіць да ідэйных хібаў і зрываў, да няправільнага разумення мастаком грамадзкіх з'яў і да скажонага ўвасаблення іх на сцэне. Праблема тыповага становішча цэнтральнай праблемай у творчых пытанні, і мы будзем працаваць над вырашэннем яе ў кожным спектаклі.

Шчыльна звязана з ёй і другая праблема — стварэнне сатырычнага спектакля і сатырычнага вобраза. Работа над камедыяй А. Макаёнка дае нам магчымасць прыступіць да асветлення гэтай складанага, але неабходнага жанра. Такія перашкоды, якія бытуючае неразумненне сатырычнага жанра, самастрахоўка, баязь вострага вырашэння характэрна і г. д., павінны быць пераадолены настайлівым творчымі пошукамі. Наўнасць у трыне такога камедыянага артыста, які А. Ільнікі і раду іншых актараў дае права разлічваць на поспехі ў справе стварэння сатырычнага спектакля. Глядач патрабуе ад нас антымістычных, высяблых і разумных пастаповак, і мы з гэтым павінны лічыцца. Выбар нашага будучага рэпертуара несумненна павінен садзейнічаць вырашэнню гэтай задачы.

Усёякі перспектывы работы толькі тады рэальныя, калі яны звязаны з актыўным

Прыкметны рост

(На аглядзе тэатральнай самадзейнасці прамысловай кааперацыі)

Усё больш шырокае развіццё атрымлівае ў нас самадзейны тэатр. З года ў год на рэспубліканскіх аглядах мы бачым, як растуць драматычныя калектывы, павялічваецца майстэрства спецыяльных зольных выканаўцаў. Некаторыя драмгурткі настолькі творча вырасты, што паспяховыя спраўляюцца з паставоўкай складаных п'ес. Да ліку такіх адносяцца і калектывы клуба Баўрыцкага прамкааперацый, які паказваў на аглядзе «Пяноч жаваранкі» Крапівы і «Платон Крэчат» Карейчука; драмклектыву Брэсцкага клуба, што выступіў са спектаклямі «Васа Жалезнова» Гората і «Пяноч жаваранкі».

Большыя калектывы паўнаўня свой перагук аднаактавымі п'есамі. Тут, на жаль, побач з добрымі творамі з сучаснага жыцця, накітаваны «Сябры» Мухтарова, «Праціўнік» Няфёда, «Талент» Краўчанкі, трапляюцца і такія, у якіх няма жывой думкі, спраўдана чалавечы талент. Актарам давяраецца ў тых п'есах, як «Асабістая справа» Новікава, «Значныя праблемы» Лукіўскага, «Дарогі час» Аграновіча, бо яны надзяваюцца на зместу, схематычныя. Гэтыя п'есы нічога не даюць ні сэрцу, ні розуму. Ад трынаццаці выбару п'есы залежыць поспех усёй работы калектыва. Вось чаму да гэтай справы трэба падыходзіць з выключнай адказнасцю.

Да недахопаў паказанага рэпертуара трэба аднесці тое, што на аглядах з выключаннем «Васы Жалезнова» адсутнічалі класічныя творы.

У цэлым аб паказаных на аглядах спектаклях трэба сказаць, што яны вырашаны ідэяна правільна, распрацаваны рэалістычна. Рэжысура ў асноўным правільна выкарыстоўвае ўдзельнікоў драмгурткоў.

На гэтых адносінах найбольш яркі спектакль «Платон Крэчат» у паставоўцы баўрыцкага драмклектыва (рэжысёр Ф. Шурып). Выканаўцы асноўных ролей стваряюць цікавыя вобразы савецкіх людзей. Разумная і вольная, шчырая і рамантычная малады архітэктар Ліда ў выданні Бураковай. Цікавы вобраз старога ўрача Ціранція Асіпавіча Булікі стварыў Ражанскі. Вельмі пераканаўчы Максюк у ролі піонэра Майні, Ваброва ў ролі старога кабеты — маці Платона Крэчата. Платон у выданні Расіна вельмі сухі, замкнёны ў сваіх думках і пачуццях, што стварае ўражанне часовага неапраўданага і надуманага.

Не дронна паставілі і другі спектакль гэтага калектыва «Пяноч жаваранкі». Аднак у ім нешта вясёлага каларытна, мала выяўлена тыповых рыс у паказе перадавых людзей сучаснай калгаснай вёскі.

У гэтых адносінах больш праўдзівы і яркі спектакль «Пяноч жаваранкі» ў паставоўцы брэсцкага драмклектыва, хоць там і слабейшая выканаўца і недаправадны фінал спектакля. Тым не менш правільна раскрыта канфлікт твора, сцэнічна выразна даводзіцца перамога новага, перадавога сацыялістычнага напрамку ў развіцці калгаснай гаспадаркі.

Сярод герояў спектакля вылучаюцца калгасніца агратэхнік Насця Вірвіцкая ў добрым выданні Кайму, старшыня калгаса Іван Туміловіч — Казакевіч, брыгадзір Мікола Верас — Пасько, калгасніца Паўліна Бохан — Вельдзікова, сакратар абкома — Дубокіч, начальнік абласнога кіраўніцтва сельскай гаспадаркі Марозава — Аляксеева.

У паставоўцы брэсцкага драмклектыва (рэжысёр П. Бялоў) пераканаўча прагучаў і другі спектакль — «Васа Жалезнова». Тут драмклектыву імянуецца глыбей раскрыць унутраны свет і ўзаемаадносіны людзей апошніх дзён рускага капіталізма. Вельмі ўдала выканаве ролі грознай Васы Шамелёва, рэвалюцыянеркі Рамэль — Вялікая, Анны — Шчыракова. Наўдала падабрана Пшышко да ролі маладой дачкі Васы — Людзіла.

Сярод удзельнікаў тэатральнай самадзейнасці Славіма шмат зольных выканаўцаў. Аднак, на жаль, рэпертуар у большасці калектываў і якасць рэжысёрскай работы пакідаюць жадаць лепшага.

Калі-ж драмгурткі працуюць над добрай п'есай, то і вынік атрымліваецца неаблізкі. З поспехам выступіў драмклектыв у аднаактавы «Сябры». Вясёлая, жыццерадасная і цікавая камедыя Мухтарова дала магчымасць удзельнікам спектакля стварыць запамінальныя вобразы савецкіх людзей.

Добра паставілі і спектакль «Талент» па аднаактавай п'есе Краўчанкі (драмклектыву арцелі «Большынік»). Аднак у большасці паставоў калектываў з'явіліся тамадзейнасці адсутнічае ансамблевасць. Назіраецца неарганічнасць музычных нумароў. Спевы, частушкі і танцы існуюць як устаўныя нумары, нібы ў дывертэменце. Гурткоўцы гавораць невыразна, гавораць у часе спеваў і танцаў, часам у спіну адзін другому.

Слабей рэжысура адчуваецца і ў спектаклях рэжысёрскіх драмгурткоў.

Часам нават моцная рэжысура дапускае ў спектаклях самадзейнасці фальшывыя моманты і недакладнасці, якія парушаюць мастацкую праўду і выклікаюць смех у гледача. Напрыклад, Васа Жалезнова прасіць падаць ёй пялянку чаю, а Людзіла падае чарку віна; Ліда гаворыць Крэчату аб пудоўнай кампаніі — хірург, скрыпка і чэрап, а чэрап знаходзіцца за спіною Ліды, далёка ад Крэчата і, такім чынам, увайсці ў кампазіцыю ніяк не можа. Альбо: выканаўца на сцэне расцятвае акварыю, а за сцэнай гучыць баян; пра Наталлю ў «Васе Жалезнова» гавораць, што яна растанавая, а яна ходзіць з прыляжанымі валасамі, і г. д.

Да больш істотных недахопаў трэба аднесці тое, што часам удзельнікі самадзейнасці іграюць пад сфлэра, бо не ведаюць сваёй ролі. Адсюль фальш і найрышты альбо проста поўная бездапаможнасць, што і здарылася з драмгуртком арцелі «1-мая» Чэрвенскага раёна.

Аднак такіх выпадкаў не многа. У большасці драмгурткі выступалі добра падрыхтаванымі і паказалі паспяховую працу над сцэнічнымі вобразамі. Да такіх належыць драматычны калектывы арцелі «Чырвоная зорка» (Гродна), арцелі «20 год Кастрычніка» і «Чырвоныя мабільшчыкі» (Мінск), арцелі «Рассвет» (Мозыр), арцелі абаскуршвейпрамсаюза (Віцебск), арцелі «3-я п'яцігодка» (Мінск).

Для больш паспяховага развіцця тэатральнай самадзейнасці ў рэспубліцы неабходна правесці конкурсы на стварэнне аднаактавых п'ес, семінар кіраўнікоў драматычных гурткоў у Мінску, актывізаваць творчую дапамогу вопытных майстроў сцэны ўдзельнікам самадзейнасці.

Я. РАМАНОВІЧ.

Радасныя песні і танцы

Закончыўся агляд армейскай мастацкай самадзейнасці Беларускай Ваеннай Акругі. На аключным канцэрце з удзелам былі выкананы творы аб нашай сучаснасці, аб вельмім гістарычным мінулым нашай Радзімы, рускай і сусветнай музычнай класіцы, песні і танцы народаў Савецкага Саюза, лепшыя ўзоры творчасці савецкіх кампазітараў.

Змяняючы адзін другога, выходзілі на сцэну Акруговага Дома афіцэраў мужчынскія, жаночыя і змешаныя хоры, вакальныя і інструментальныя ансамблі, салісты — спевакі і танцоры.

Высокай ацэнкі заслугоўвае выкананне аб'яднаным хорам і аркестрам песні «Партыя — наш рулявы» Мурадзі. Дыржор хора афіцэр Сербін паказаў добрую тэхніку і мастацкі густ. Горнае ўражанне пакінуў у тым-жа выкананні фінал з араторыі «Аляксандр Матрос» Саркіна. Тут няма неабходнай чыстаты строю, дыржор не дамогся належнай выразнасці.

У выкананні салдацкага хора пад кіраўніцтвам афіцэра Родзіна ярка прагучала руская народная песня «Слаўнае мора — свяцішчыні Байкал».

З жаночых харавых калектываў безумоўна цікавае ўваляе хор пад кіраўніцтвам дыржора Емельянава. Дыржор здолеў дамагчыся выдатнай інтонацыі, роўнасці і чыстаты гучання, выразнай дыкцыі. Добра былі выкананы «Лясная песня» Алоўнікава і старадаўні рускі вальс «Амурскія хвалі».

Багата былі прадставлены і масавыя танцы: тры салдацкія танцы, уральская кадрыль, беларуская «Бульба», мадэльская і украінская сіюты, жаночы карагод «Бяроока».

Шмат цікавага ў выкананні асобных эпізодаў у салдацкіх танцах калектываў пад кіраўніцтвам Еськова, Бацадаева і Скрыніцка.

Найлепшае ўражанне засталася ад сіюты з украінскіх народных танцаў (кіраўнік Аляксотавіч). Вельмі ўдала танцаваў «Бульба» жаночы калектыв пад кіраўніцтвам Анціпавай, але, на жаль, асобныя

Масква. У Дзяржаўным музеі ўсходніх культур адкрыта новая экспазыцыя пастаяннай выставы кітайскага мастацтва. У шасці залах прадставлена каля тысячы экспанатаў, якія характарызуюць старажытнае і сучаснае мастацтва Кітая: вырабы з слановай косці, камя, фарфору, мастацкія ткані, вышыўкі, дываны і другія рэчы.

На здымку: наведвальнікі аглядаюць вырабы з слановай косці. Фота Э. Еўзыхіна. (Фотакроніка ТАСС).

Слаўны шлях

(Да п'ятдзясяцігоддзя творчай дзейнасці М. Чуркіна)

Нішто не можа параўнацца з пэўным характаром і прывабнасцю песень, якія нарадзіліся ў глыбіні народнага сэрца. З гэтымі песнямі моцна звязаны сваё жыццё старэйшы кампазітар Савецкай Беларусі народны артыст БССР Мікалай Мікалаевіч Чуркін.

Само жыццё аўтара пудоўных твораў Беларускай музыкі і зборнікі песень уяўляе сапраўды прыклад бескармысцівага, нястомнага і самааданнага служэння народу, вялікай справе збярэння і вывучэння народнага мастацтва. За 50 год сваёй творчай дзейнасці на Беларусі ён запісаў звыш двух тысяч узораў народнай музычнай творчасці.

Зборнікі беларускіх песень, складзеныя М. Чуркіным і выдадзеныя ў 1910 і 1950 гг., паказваюць

Асабісты часткі сімфанеты асацыяруюцца з вобразамі пудоўнай Беларускай прыроды, з карцінамі народнага гуляння, са смуткам дзючынна, з вясёлым настроём моладзі.

У 1940 годзе першая частка сімфанеты выконвалася на аключным канцэрце ўлады Беларускага мастацтва ў Маскве. У зборніку «Мастацтва Савецкай Беларусі» мы знаходзім наступную пудоўную характарыстыку аб ёй: «Сімфанета М. Чуркіна, вядомага Беларускага кампазітара, аднаго з піянераў у справе мастацкай апрацоўкі Беларускай народнай песні, гучыць у выкананні аркестра народных інструментаў прыбыла. Ды і сама сімфанета — пудоўны твор, які заслугоўвае ўвагі ўсіх нашых аркестраў, ансамбляў».

У тым-жа годзе, знаходзіцца ў Магілёве, кампазітар напісаў дзве мініятуры для струннага квартэта — «Калыханку» і «Смерца». У першай ён майстэрскі выкарыстаў Беларускае народнае пудоўнае пачуццё «Прыляцелі гусі».

У час Вялікай Айчыннай вайны кампазітар напісаў цыкл песень аб Беларускіх партызанах. З 1945 года кампазітар зноў — у сваім родным Мінску.

У гэты перыяд пачаўся расцвітанне таленту М. Чуркіна. Гэта асабліва станавіцца прыкметна пасля гістарычнай настановы Цэнтральнага Камітэта камуністычнай партыі аб оперы «Вялікая дружба» В. Мурадзі.

Гэта мудрае рашэнне партыі прынесла яму вялікую радасць. Ён аразуміў, што партыя глыбока зацікаўлена ў стварэнні ярых рэалістычных твораў, заснаваных на народных мелодыях, блізкіх і аразумных савецкім людзям.

Натхнёны клопатамі партыі, старэйшы беларускі кампазітар ішоў з большай энергіяй і пачуццём вялікай адказнасці за сваю работу стварае новыя творы, адзначаючы яркім аптызмам, народнасцю і сучаснасцю. Такімі творамі былі Другая сімфанета і рад мініятур для аркестра, якія сталі шырока папулярнымі ў народзе. Жан інструментальнай танцавальнай мініятуры, лёгкі і даступны шырокім масам, набывае вялікае значэнне ў творчасці кампазітара. Мініятуры становяцца любімымі ў канцэртах Беларускай музыкі і аўдэям выконваюцца з нязменным поспехам.

Адзначаючы п'ятдзясяцігоддзе творчай дзейнасці кампазітара ў Беларусі, негды не адзначаць, што ён з'яўляецца старэйшым кампазітарам не толькі нашай рэспублікі, але і ўсяго Савецкага Саюза. М. Чуркін нарадзіўся многа і натхнёна працуе над стварэннем новых песень аб Камуністычнай партыі, аб міры, аб пудоўных людзях нашай вялікай Радзімы.

На жаль, народнаму артысту БССР, старэйшаму кампазітару Савецкай Беларусі здароўя і новых творчых поспехаў.

Б. СМОЛЬСКІ.

Малаядыя галасы

Звыш дваццаці малых паэтаў праходзіць перад чытачом у зборніку «Малаядыя Беларусі». Наатуральна, што пры такіх шматлікасці імён нехта атрымае поўнага і яснага ўяўлення аб творчасці кожнага. Але затое можна, хоць-бы ў агульных рысах, уявіць сабе рост малых паэтаў Беларусі.

Думаецца, што іменная такую задачу ставілі перад сабой укладальнікі, і гэтая задача ў асноўным выканана.

У творчасці аўтараў зборніка выяўляюцца лепшыя нацыянальныя рысы Беларускай паэзіі — яе народнасць, яе праства і сардэчнасць. У той-жа час добра бачны пільныя следы вучобы ў класічнай і сучаснай рускай паэзіі.

Кнігу адкрывае, стаўшы ўжо хрестама тыльным, твор «Кастуся Кірэнка», у якім іваарыстаецца народнага верша арганічна зліваецца з аратарскай інтанацыяй Малуюкоўскага:

Не зовіце мою рэспубліку
Страною тэмных лесов!
Пстрыкнуце, —
Над нею святаяся
Огни заводскіх корпусов.
(«Мая рэспубліка», пераклад Д. Кавалёва).

Любоўю да роднай рэспублікі авяена ўся кніга. Па-рознаму, але заўсёды пранікава пшпучь аб ёй малаядыя паэты, усаўляючы да сасновыя асы і чыстыя рэкі, яе ўрадзівыя палі, што ўзніклі на месцы ранейшай дрыгвы, велізарныя заводы, новыя гарады і адраджаныя вёскі, яе людзей — ваченшычкі і трактарабудуўнікоў, аграномаў і меліратараў, вучучых і патрыяцікаў.

З гэтым пачуццём арганічна зліваецца любоў да брацкіх народаў, да вялікай Масквы. Тама дружны народы праходзіць праз увесь зборнік і найбольш моцна гучыць у тых вершах, дзе для не знойдзена канкрэтнае, вобразнае выражэнне. Мікола Аўрамчык усаўляе шасе Мінск — Масква, называючы яго дарогай дружбы.

Міхась Калачынскі ў добрым вершы «Пабрацімы» расказвае пра байца, які ў час адпачынку на прывале іграе на скрыпцы «Крыжачок».

Глядзіш і думаеш — земляк,
Оршанец светлюокій.
Но нет, товарищи, не так —
Он родом — из Сорочки!
... Скрипка закончик крыжачок,
И следом в перелеске
Повел, повел, повел смычок
Напев молдавинецкаго.
(Пераклад В. Раждзественскага).

Вялікая Айчынная вайна неад'емна ад біяграфіі любога з аўтараў кнігі.

Тут перш за ўсё трэба сказаць аб Мікеле Сурначове, паэце, які загінуў змерцелым храбры над Берлінам. Яго нямнога-лікіх вершаў, напісаных ў пераным паліж баямі, вершы глыбока хваляюць чытача. Зноў перачытваем «Прсыяў ў аполлах» і «Чырвоную звезду», «Словы пошты» і «Раздзун» і перад табой паўстае суровы і чысты вобраз салдата, для якога даражэй за жыццё шчасце роднай зямлі.

Тое, аб чым не шаспеў напісаць Сурначоў, узнікае перад намі ў вершах яго сёбраў.

Жыццё савецкіх воінаў стада асноўнай тэмай творчасці Міхаса Калачынскага. Глыбокае веданне салдацкага жыцця, гарачая любоў да арміі, да яе герояў і працяўнікоў пранізвае яго вершы «Заўжды ў страі», «Кераўкі», «Брэсцкая крэпасць». Многія вершы Калачынскага маюць саваецкага вайна за рубжком, які носыцца свабоды і міру («Мост», «У імя дружбы»).

З Калачынскім пераклікаецца Пятро Прыходзька, аўтар вершаў «Помнік савецкім воінам у Берліне», «У годзе Пятдаме», «Генрых Гейне», ім-жа напісана ўсхваляванае пасланне «Караўіскаму салдату».

Тут натуральна і пераканаўча вырастае тема інтэрнацыянальнай салідарнасці, барацьбы простых людзей за мір.

Вершы Анатоля Вялюгіна «У свабодным Пекіне» і «Лямпа французскага шахцёра», Аляксея Русецкага «Нашым сябрам», Рыгора Няха «На плошчах Прагі» і іншыя ў поўны голас гавораць аб брацтве, змаганнім крыўдзі, магначэннем у барацьбе за мір, за шчасце людзей.

Негасалыныя вобразы герояў гэтай барацьбы праходзіць перад чытачом.

У вядомым вершы пра Юліуса Фучыка «Віршыя на Алтай» Анатоль Вялюгін піша:

Вот так нам жить! Вот так стоять на страже,
Так алыг стыг нести из боя в бой,
Чтоб имена бесчисленные наши
Вершинами сняли над землей.
(Пераклад Н. Забэдзшскага).

Нікалаю Гастэлю і Канстанціну Заслоўню, Назыму Хімету і Юліусу Фучыку, людзям, якія ва ўведанні нашай моладзі ўзвышаюцца, як звышчыяныя і звышчыяныя, прысвечаны ўсхваляваныя радкі вершаў Кастуся Кірэнка, Алясея Асташкіна, Міколы Аўрамчыка і другіх паэтаў.

Чытач зборніка «Малаядыя Беларусі» неусумненна задзікніцца і творчасцю тых паэтаў, якіх да гэтага часу мала ведаў або зусім не ведаў.

Вершы Міколы Засіма, якія з'явіліся некалькі год назад у часопісе «Новый мир» у вядомых перакладах Аляксандра Твардоўскага, запамніліся многім. На жаль, зборнік мала дадае да таго, што ўжо знаёма рускаму чытачу. Прыкра, што Мікола Засім зніў творчую актыўнасць і рэдка радуе новымі вершамі.

Зусім маладога паэта Аляксея Пысіна перакладаюць, бадай, упершыню. Вершы яго, кароткія, знешчэпныя, будуць перш за ўсё на вырашанай паэтычнай думцы, прычым думка гэтая раскрываецца ў пераканаўчым вобразе. Такімі з'яўляюцца вершы аб трактарысцтве, які кіруе не толькі машынай, але і лясам зямлі, альбо аб хлалычцы, які разам з брацкімі сябрамі прымураў будучую славу.

Удалыя вершы «Майстэрства», «Залёная вуліца».

Пысіна хочацца аспэрачыць ад некаторага сузіральнасці.

Запамінаюцца вершы Алясея Бачылы — «Душэўны дар» і «Успаміны дзяцінства», Ніны Тарас — «На ўсход», «Намяці Вялікіна Таўла», Паўлюка Пранузы — «Сустрача з Макоўскім», Сцяпана Гаўрусева — «Радуга ў гарах», «Шкляры», Васіля Матарушана — «Першы штурм на Цымлянскім моры», «Враты».

Тэматычная шырыня зборніка «Малаядыя Беларусі» спалучаецца з разнастайнасцю творчых індывідуальнасцей. Гэта гаворыць аб тым, што ў Беларусі растуць паэты «хорошие и разные».

Але, на жаль, даўна не аб усіх аўтарах кнігі можна сказаць, што ў іх ужо ёсць «свой голас». Ачуваецца аднагонасць, калі чытаеш многія вершы Сяргея Дзяржа, Міхаса Пенкраты, Алясея Асташкіна і некаторых другіх. Не ўсеякі паэт адрозна знаходзіць уласную інтанацыю. Але шукаць трэба больш актыўна, памятаючы, што базікаецца — самы злыны вораг паэзіі.

Гэтая завяга ў поўнай меры датычыць і малых байцянцаў Уладзіміра Корбана і Эдуарда Валасевіча. Жанр байкі мае свае традыцыі і спецыфічныя прыёмы, але зусім не выклічае пошукаў і ў тым, і ў мове. Калі мы чытаем Крылова, мы іена ачуваем «крылоўскую», толькі яму ўласцівую мову, ачуваем яе характар.

Калі пакаліці любач байкі майстэрства, як Дам'яна Бедны, Сяргея Міхалюка і Кандрат Крапіва, мы ўбачым, што аблытаць іх негды — кожны з іх уладае сваёй пэўнай мовай.

Хоцацца, каб малаядыя сатырыкі Корбан і Валасевіч імкнуліся знайсці свае выключныя сродкі, свае вобразныя прыёмы, свае фарбы. Пакуль гэтага няма. Іх байкі сведчаць аб безумоўнай зольнасцях, але нічым не вылучаюцца з мноства баяк, што паявіліся за апошні час.

Укладальнікі кнігі П. Кабарэўскі і рэдактар В. Раждзественскі імкнуліся паказаць у кнізе лепшае з таго, што створана ўдзельнікам зборніка.

Але ўсё-ж некаторыя праблемы засталіся. Шкада, што не ўключаны ў зборнік «Вада аб Уральскім танку» і «Ліпачка Ільча» А. Вялюгіна, «Любоў і вянчавіц ма» К. Кірэнка, «Пра сабе» М. За-

сіма, «Зоры-заранкі» А. Пысіна. Надзвычай скупа прадставлены такія паэты, як Н. Тарас і П. Прануза.

У цэлым-жа кніга «Малаядыя Беларусі» убагачае ўяўленне ўсесаюзнага чытача аб савецкай Беларускай паэзіі, аб яе рэцэ, аб яе напавуенні, аб яе заўтрашнім дні.

Чытач з удзячнасцю прыме пераклады А. Твардоўскага, А. Пракоф'ева, Н. Забэдзшскага, Н. Брауна, малых паэтаў С. Арлова, Л. Хаўстава і многіх другіх.

У той-жа час негды не адзначаць, што ў радзе перакладаў, знешчэпна даволі дэкладных, натуральнасць арыгінала знікае, павяляюцца неўласцівыя яму «хвалатацы» і скванасць. Гэтым грамадзец некалькіх перакладаў В. Раждзественскага, В. Шэфнера, Г. Самёнава, Б. Кежуна, П. Кабарэўскага.

Падрабязна смяніцца на гэтым няма магчымасці, але прывесці некалькіх прыкладаў трэба.

Вось верш М. Аўрамчыка «Радаць».

Пяст гаворыць натуральна і дакладна:

Чуваш, як пад зямлей падрыўнікі
Узрываюць ноччу вузальныя глыбы.
Б. Кежун перакладае:

То под землей подрывники идут,
И рушат глыбы труд их горделивый.

Навошта прстыя словы замянені напыльшаным «рунт глыбы», навошта павяляюцца шаблоннае траскучае выражэнне «горделивый труд»?

У вершы Аляксея Пысіна «Медаль» гаворыцца:

Ласкава бацька сыну ў вочы глянуў,
У іх, праўдзівых, думкі ўсе пазнаў,
Душы дзіцячэй убачыў хвалюванне
І ганарова знак з кашулі зняў.

ліся ў «глазёнки», паявілася неўласцівае Пысіну сясюканне, верш стаў саладкавым, прытаджаным.

Многа разоў гаварылася аб тым, што не трэба злоўжываць увадзненнем у рускі тэкет Беларускай слоў. Наколькі гэта ўважліва ў звычай, можна мернаваць хоць-бы па тым, як вар'юецца ў кнізе слова «шлях».

Вось два прыклады.

К. Кірэнка піша:

У жытах ніна
Калыханца,
Разба

